

บทที่ 1

บทนำ

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหา

ผู้สูงอายุเป็นผู้มีประสบการณ์สูง มีศักยภาพ มีคุณค่าต่อสังคมและครอบครัว ปัจจุบันสังคมไทยกำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางประชากรครั้งสำคัญ คือ การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ จึงควรมีการเตรียมการเพื่อรองรับ ทั้งนี้เมื่อสัดส่วนคนทำงานลดลง ผลผลิตโดยรวมก็จะลดลง ส่งผลต่อรายได้ของประเทศ เกิดปัญหาทางด้านเศรษฐกิจของประเทศผู้สูงอายุต้องเกษียณจากการงานไม่มีรายได้ ต้องอาศัยรายได้จากเงินที่เก็บออมไว้ถ้าหากไม่มีเงินออมไว้มากพอก็จะส่งผลให้เกิดปัญหาในการดำรงชีพ เกิดภาวะแก่สังคมที่ต้องช่วยเหลือเกื้อกูลจัดสวัสดิการต่างๆ ให้เหมาะสมและเพียงพอ เมื่อถึงวัยสูงอายุ สภาพร่างกายและจิตใจมีการเปลี่ยนแปลงต้องมีการปรับตัว และที่สำคัญเมื่ออายุมากขึ้น ปัญหาด้านสุขภาพก็จะตามมา ซึ่งทั้งหมดเป็นปัญหาที่ทุกภาคส่วนสมควรมีการเตรียมการเพื่อรองรับจำนวนผู้สูงอายุที่จะมีเพิ่มขึ้นและเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ (ราชวิทยาลัยทันตแพทย์แห่งประเทศไทย, ออนไลน์)

หลายหน่วยงานของรัฐมีบทบาทและให้ความสำคัญ มีความร่วมมือในการให้ความช่วยเหลือดูแลผู้สูงอายุ ซึ่งบทบาทหน้าที่และความสำคัญของหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุด้านการประกอบอาชีพ หน่วยงานที่มีหน้าที่ดำเนินงานเกี่ยวกับผู้สูงอายุมีหลายหน่วยงาน เช่น กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงศึกษาธิการ กรมพัฒนาฝีมือ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงแรงงาน กระทรวงแรงงานมีนโยบายและแนวทางในการพัฒนาศักยภาพของแรงงานสูงอายุ ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีงานทำ มีรายได้ที่เหมาะสม สอดคล้องกับศักยภาพและความสามารถของผู้สูงอายุเพื่อรองรับการเป็นสังคมผู้สูงอายุ กลไกการส่งเสริมการมีงานทำของผู้สูงอายุที่เป็นแรงงานนอกระบบ สามารถเข้าสู่ตลาดแรงงานได้อย่างมีศักดิ์ศรีมีรายได้สามารถเลี้ยงตนเอง” กรมการจัดหางาน มีหน้าที่ให้คำปรึกษาแนะนำเกี่ยวกับข้อมูล ข่าวสารตลาดแรงงานและบริการจัดหางานที่ตรงกับความต้องการและจัดหา อาชีพที่เหมาะสมของผู้สูงอายุ รวมทั้งจัดอบรมเพิ่มทักษะหรือฝึกอาชีพให้แก่ผู้สูงอายุ กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน ยังจัดฝึกเฉพาะ กลุ่มให้กับผู้สูงอายุ และส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีความรู้ความสามารถให้เป็น วิทยากร สำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา ส่งเสริมและพัฒนากิจการอาชีวศึกษาและการ ฝึกอบรมวิชาชีพด้วยรูปแบบที่หลากหลายทั้งในระบบ นอกระบบ ให้กับผู้ด้อยโอกาส คนพิการ ผู้สูงอายุ (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2556: 91)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจฯแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545 – 2564) การกำหนดแผนยุทธศาสตร์ผู้สูงอายุแห่งชาติ เพื่อให้การดำเนินการเกี่ยวกับผู้สูงอายุอย่างมี เป้าหมายและเป็นระบบ รัฐบาลจึงได้จัดตั้งคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานผู้สูงอายุแห่งชาติ ได้จัดทำแผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545 – พ.ศ. 2564) กำหนดให้แผนฉบับนี้เป็นแผนยุทธศาสตร์ 5 หมวด ได้แก่ด้านการเตรียมความพร้อมของประชากรเพื่อวัยสูงอายุที่มีคุณภาพ ด้านการส่งเสริมและพัฒนาผู้สูงอายุ ด้านระบบคุ้มครองทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ ด้านการบริหารจัดการเพื่อการพัฒนา

งานด้านผู้สูงอายุระดับชาติและการพัฒนา บุคลากรด้านผู้สูงอายุ และด้านการประมวลและพัฒนาองค์ความรู้ด้านผู้สูงอายุและการติดตาม ประเมินผลการดำเนินการ ตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ เพื่อเป็นการพัฒนาผู้สูงอายุ ซึ่งผู้สูงอายุเป็นบุคคลที่เพียบพร้อมไปด้วยความรู้ ประสบการณ์ มีความพร้อมทั้งคุณวุฒิ และวัยวุฒิ เป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณค่า แม้ผู้สูงอายุจะมีภาวะการเสื่อมถอยแต่ก็ยังสามารถที่จะช่วยเหลือครอบครัวได้ เช่น ช่วยดูแลบุตรหลาน ขณะที่พ่อแม่ออกไปทำงาน ช่วยดูแลบ้านเรือน ผู้สูงอายุบางคน ยังช่วยหุงหาอาหาร และช่วยทำงานเล็ก ๆ น้อย ๆ ตามกำลังได้นอกจากนั้น ยังช่วยให้คำแนะนำปรึกษาในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านอาชีพการงาน ด้านการดำเนินชีวิต ด้านครอบครัว ด้านสังคม และอื่น ๆ ผู้สูงอายุบางคนมีทักษะในวิชาชีพทางด้าน เช่น ช่างไม้ ช่างแกะสลัก ทำอาหารไทย ขนมไทย เย็บปักถักร้อย ดอกไม้ ดนตรี ฯลฯ ท่านก็จะถ่ายทอดให้แก่บุตรหลาน และผู้ที่สนใจเพื่อดำรงวิชาชีพนั้นสืบไป

นโยบายรัฐบาลในการดูแลผู้สูงอายุและการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุ โดยกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นกระทรวงหลักที่มีสำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ ทำหน้าที่เป็นหน่วยงานหลักของภาครัฐในการดูแลด้านนโยบายและแผนระดับชาติด้านผู้สูงอายุ รวมทั้งมี “พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ.2546” ที่เป็นบทบัญญัติสำคัญในการขับเคลื่อนและก่อให้เกิดความร่วมมือระหว่างส่วนราชการและภาคเอกชนในการร่วมกันดำเนินงานด้านสิทธิผู้สูงอายุตามที่ระบุในมาตรา 11 ของพระราชบัญญัติ โดยมีกลไกของ “คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ (กผส.)” ที่มีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน ทำหน้าที่เป็น “กลไกระดับชาติ” กำกับ ดูแล ขับเคลื่อน และประสานการดำเนินงานในระดับนโยบายด้านผู้สูงอายุกับภาคีภาคส่วนต่างๆที่ขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ โดยสำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ มีหน้าที่นำเสนอ นโยบาย แผนและมาตรการเพื่อส่งเสริมและพัฒนาผู้สูงอายุ เป็นหน่วยงานประสานงานด้านวิชาการผู้สูงอายุ และทำหน้าที่เป็นฝ่ายเลขานุการในคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ (กผส.) ซึ่งเป็นกลไกสำคัญระดับชาติในการกำหนดนโยบายด้านผู้สูงอายุ และกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ มีหน้าที่จัดสวัสดิการสังคมและให้บริการความช่วยเหลือแก่ผู้สูงอายุและครอบครัวที่ประสบปัญหาทางสังคมและเศรษฐกิจ โดยมีศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุในสังกัดกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ ทำหน้าที่ให้บริการด้านที่พักอาศัยแก่ผู้สูงอายุที่ประสบปัญหาความเดือดร้อนและด้อยโอกาสในแต่ละภูมิภาค มีหน่วยงานในภูมิภาค คือ สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด ทำหน้าที่ในการประสานการดำเนินงานและให้บริการสวัสดิการสังคมแก่ผู้สูงอายุทั้ง 76 จังหวัดทั่วประเทศ รัฐบาลได้ให้ความสำคัญและมีนโยบายในการสนับสนุนการทำงานด้านผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง ซึ่งรัฐบาลได้มุ่งเน้นการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ที่ 2 การส่งเสริมและพัฒนาผู้สูงอายุที่มีศักยภาพให้ได้ใช้ภูมิปัญญาความสามารถทำประโยชน์เพื่อสังคม การดำเนินการด้านการพัฒนา ส่งเสริมศักยภาพและดูแลผู้สูงอายุ มีหลักการที่สำคัญ คือ ผู้สูงอายุที่มีศักยภาพต้องได้รับโอกาสในการร่วมกิจกรรมทางสังคม การบำเพ็ญประโยชน์เพื่อสังคม และต้องได้รับโอกาสในการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง รวมถึงผู้สูงอายุที่สามารถช่วยเหลือตนเองได้และผู้สูงอายุที่อยู่ในภาวะพึ่งพิงต้องได้รับการ สวัสดิการที่เหมาะสม และได้รับการพัฒนาศักยภาพให้สามารถช่วยเหลือตนเองได้ ผู้สูงอายุจำนวนไม่น้อยที่ยังคงมีศักยภาพ คือ มีภาวะสุขภาพแข็งแรง ช่วยเหลือตนเองและผู้อื่นได้ จึงได้ดำเนินการส่งเสริมการนำศักยภาพของผู้สูงอายุมาใช้ โดยการส่งเสริมอาชีพและความเข้มแข็งขององค์กรผู้สูงอายุในท้องถิ่น

และจัดให้มีโครงการคลังปัญญาผู้สูงอายุ ที่รวบรวมผู้สูงอายุที่มีศักยภาพ มีภูมิปัญญา ความรู้ ความสามารถ ให้ขึ้นทะเบียนคลังปัญญาผู้สูงอายุประจำจังหวัดไว้ ในทุกจังหวัด (intranet.dop.go.th/ออนไลน์ สืบค้นเมื่อ วันที่ 14 เดือนสิงหาคม พ.ศ.2552)

ความสำคัญของการร่วมมือ การประสานงานของหน่วยงานเพื่อพัฒนาศักยภาพในการทำ ธุรกิจของผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุคือ มนุษย์ที่มีอายุอยู่ในช่วงปลายของชีวิต มีช่วงอายุอยู่ระหว่าง 60 ปีขึ้นไป ผู้สูงอายุเป็นผู้ที่ได้มีการสั่งสมวิชาความรู้ต่าง ๆ มากมายตลอดชีวิตผู้สูงอายุไม่ใช่คนชราที่ด้อยค่า แต่เป็นทรัพยากรบุคคลที่เปี่ยมไปด้วยศักยภาพ ทั้งในด้านความรู้ ทักษะ ความชำนาญ และประสบการณ์ในการดำเนินชีวิต หรืออีกนัยหนึ่งเป็นแหล่งรวมภูมิปัญญาในด้านต่างๆที่สามารถชี้แนะ คนรุ่นหลังให้ดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสม ดังนั้นผู้สูงอายุจึงเป็นทรัพยากรบุคคลที่สำคัญและเหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบันที่ประเทศไทยกำลังก้าวสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างเต็มรูปแบบ ประกอบกับความพยายามที่จะยกระดับประเทศสู่สังคมเศรษฐกิจฐานความรู้ และในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 ให้ความสำคัญในเรื่องของภูมิปัญญาท้องถิ่นอันเป็นทุนทางสังคมที่มีค่าในอันที่จะส่งเสริมให้เกิดความมั่นคงทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคมของชาติ ภูมิปัญญาต่างๆที่จะสะสมไว้ในรูปแบบของการสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น โดยถ่ายทอดจากบุคคลในครอบครัว ชุมชน และสังคม ซึ่งมีผู้สูงอายุทำหน้าที่เป็นสื่อกลางของการถ่ายทอดความรู้ต่างๆ เหล่านี้ (พรศิริ กองนวล, 2559) การที่จะพัฒนาให้ผู้สูงอายุมีรายได้ มีงานทำ มีการพัฒนาอาชีพเพื่อหาเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้จึงต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคคลและหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อร่วมมือกันทำงานและช่วยเหลือผู้สูงอายุอย่างเต็มความสามารถ จังหวัดสมุทรปราการ มีจำนวนประชากรวัยสูงอายุเพิ่มขึ้นทุก ๆ ปี และมีสัดส่วนของประชากรกลุ่มวัยสูงอายุสูงขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า จังหวัดสมุทรปราการนั้นเป็นสังคมที่ก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (Aging society) การที่จะให้ผู้สูงวัยเป็นบุคลากร ที่มีคุณภาพ จะต้องเป็นคนที่มีพร้อม ในด้านสังคม สุขภาพจิต ร่างกาย ไม่ต้องไปเป็นภาระ ครอบครัว สังคม การที่ผู้สูงวัยช่วยกัน ทำงาน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านอาชีพ สืบทอดการอนุรักษ์ ภูมิปัญญา สู้ลูก สู้หลาน เพื่อสร้างความ มั่นคงของชีวิต ซึ่งผู้สูงอายุเหล่านี้ยังมีกำลังพอที่จะประกอบอาชีพช่วยเหลือตนเองได้โดยไม่ต้องพึ่งพาคนอื่น และยังสร้างรายได้ให้กับตนเองและครอบครัว มีความสุข อยู่ดี กินดีสังคมมีความมั่นคง เสมอภาพและเป็นธรรม ทั้งยังเป็นการขับเคลื่อนเศรษฐกิจให้ประเทศมีขีดความสามารถในการแข่งขัน มีรายได้สูงอยู่ในกลุ่มประเทศพัฒนา ดังนั้นเพื่อให้ผู้สูงอายุในจังหวัดสมุทรปราการได้ใช้ศักยภาพของตนเองที่มีอยู่อย่างมีคุณค่า และเป็นการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและประเทศชาติผู้วิจัยจึงได้ศึกษารูปแบบการจัดการเครือข่ายความร่วมมือ หน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้อง เพื่อที่จะช่วยให้การพัฒนาศักยภาพด้านการทำธุรกิจของผู้สูงอายุของจังหวัดสมุทรปราการมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์ต่อผู้สูงอายุและประเทศชาติ

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1) เพื่อศึกษาบทบาทหน้าที่ของบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อการพัฒนาศักยภาพด้านการทำธุรกิจของผู้สูงอายุ ในจังหวัดสมุทรปราการ

2) เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อการพัฒนาศักยภาพด้านการทำธุรกิจของผู้สูงอายุ ในจังหวัดสมุทรปราการ

3) เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาศักยภาพด้านการทำธุรกิจของผู้สูงอายุ ในจังหวัดสมุทรปราการ

3. ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่องรูปแบบการจัดการเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาศักยภาพด้านการทำธุรกิจของผู้สูงอายุในจังหวัดสมุทรปราการ มีขอบเขตการวิจัยดังนี้

3.1 ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้คือกลุ่มคนและบุคคล/หน่วยงานที่มีบทบาทหน้าที่เกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพด้านการทำธุรกิจของผู้สูงอายุในจังหวัดสมุทรปราการ

3.2 ด้านเนื้อหา

3.2.1 รูปแบบการจัดการเครือข่าย

3.2.2 การประกอบธุรกิจ

3.2.3 นโยบายและยุทธศาสตร์ของรัฐด้านการพัฒนาศักยภาพการทำธุรกิจของผู้สูงอายุ

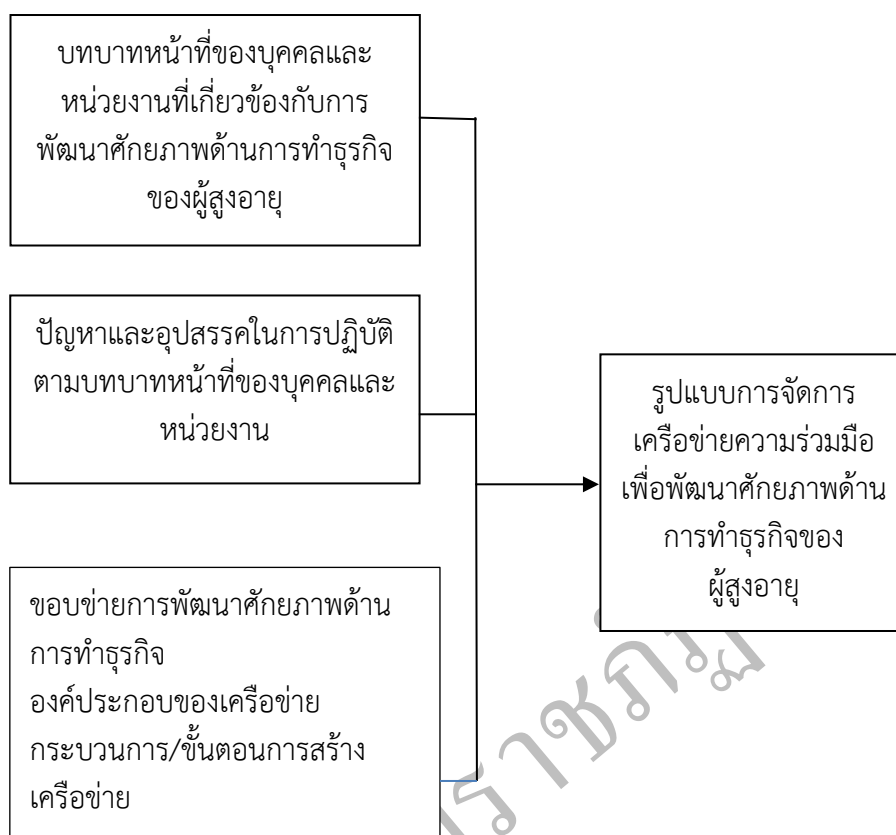
3.2.4 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาด้านการทำธุรกิจของผู้สูงอายุ

3.3 ด้านพื้นที่ จังหวัดสมุทรปราการ

3.4 ด้านระยะเวลา มกราคม 2562 - กันยายน 2563

4. กรอบแนวคิด

กรอบแนวคิดในการวิจัย ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด หลักการและงานวิจัยของ สมคิด บางโม (2555 :19) ในการดำเนินงานด้านขยายการพัฒนาศักยภาพด้านการทำธุรกิจ และ Willer (1986: 13) Good (1973 :25) ศิริชัย กาญจนวาสิ (2548 :168) ทิศนา แคมมณี (2548 :50) Bardo and Hartman (1982 : 70) อ่างถึงใน ภัทรวรรณ นิลแก้วบวรวิญญ์.2559 : 5) ในการการดำเนินการตามแนวคิดทฤษฎีในการสร้างรูปแบบ ผู้วิจัยจะนำเอาข้อมูลที่เก็บมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ เพื่อกำหนดความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างขององค์ประกอบของรูปแบบ ในการวิจัยในครั้งนี้ โดยมีสาระที่สำคัญ ดังนี้ 1.องค์ประกอบของเครือข่ายความร่วมมือ 2. กระบวนการ/ ขั้นตอนการสร้างเครือข่าย ซึ่งใช้เป็นกรอบแนวคิดเกี่ยวกับ กระบวนการ ขั้นตอนการสร้างเครือข่ายและองค์ประกอบของเครือข่ายความร่วมมือ

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

5. นิยามศัพท์

เครือข่าย หมายถึง การเชื่อมโยงระหว่างระบบการปฏิบัติงานหรือเชื่อมโยง บทบาทของกลุ่มบุคคล องค์กร/ หน่วยงานต่างๆ ที่เป็นหน่วยย่อยรวมตัวกันด้วยความสมัครใจ ภายใต้ความต้องการในวัตถุประสงค์ร่วมกัน

ความร่วมมือ หมายถึง บุคคลในหน่วยงานหรือองค์กร ซึ่งทำงานช่วยเหลือซึ่งกันและกันด้วยความเต็มใจเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์อย่างเดียวกัน

การจัดการ หมายถึง กระบวนการทำงานหรือกิจกรรมที่กลุ่มบุคคลในองค์กร ร่วมกันทำงาน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามแนวทางที่กำหนดไว้ 5 ขั้นตอนประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์กร การบังคับบัญชาสั่งการ การประสานงาน และการควบคุม

การจัดการเครือข่าย หมายถึง การจัดระบบการทำงานเครือข่ายให้สามารถทำงานได้ อย่างราบรื่น และมีประสิทธิภาพ โดยเริ่มตั้งแต่ การจัดบทบาทหน้าที่ของสมาชิกในเครือข่าย การ สร้างความรู้สึกร่วมในการทำงานร่วมกัน การจัดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน การจัดระบบข้อมูล ข่าวสารในการติดต่อข่าวสาร

รูปแบบการจัดการเครือข่ายความร่วมมือ หมายถึง ความร่วมมือจากหน่วยงานต่างๆ ในการบริหารจัดการให้มีสมรรถนะสูง เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารจัดการ เนื่องจากกระบวนการสร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วมเป็นปัจจัยสำคัญที่สนับสนุน และส่งเสริมให้มีพลังในการพัฒนาประเทศอย่างสร้างสรรค์ อันเป็นเป้าหมายหลักของการพัฒนายุคใหม่

ผู้สูงอายุ คือประชากรทั้งเพศชายและเพศหญิงที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป

การทำธุรกิจ หมายถึง การดำเนินกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการผลิต การจัดจำหน่ายและการบริการ โดย มีการนำทรัพยากรที่มีอยู่มาผสมผสานกันอย่างมีระบบ เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนหรือผู้บริโภค ในขณะที่เดียวกันก็ก่อให้เกิดผลประโยชน์หรือบรรลุตามเป้าหมายของธุรกิจ และไม่ก่อให้เกิดมลภาวะที่ไม่ดีต่อสิ่งแวดล้อม

การพัฒนาศักยภาพ หมายถึง การนำเอาความรู้ ความสามารถ ความเชี่ยวชาญ ความถนัด สมรรถนะด้านต่างๆ ที่ซ่อนเร้นภายใน นำมาใช้ให้เกิดประโยชน์

การทำธุรกิจของผู้สูงอายุ หมายถึง การดำเนินกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการผลิต การจัดจำหน่ายและการบริการ โดยผู้ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป และก่อให้เกิดรายได้หรือบรรลุตามเป้าหมายของธุรกิจ

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถทำงานและประสานงานกันเพื่อช่วยเหลือผู้สูงอายุในการทำธุรกิจ
- 2) ผู้สูงอายุมีงานทำ มีรายได้ ชุมชนเข้มแข็ง
- 3) ผู้สูงอายุมีความรู้ในการนำผลิตภัณฑ์ชุมชนมาสร้างอาชีพเพื่อหารายได้